

Zbyněk Fiala: Neudržitelné zadlužení USA

 [infokuryr.cz/n/2024/04/15/zbynek-fiala-neudrzitelne-zadluzeni-usa/](https://www.infokuryr.cz/n/2024/04/15/zbynek-fiala-neudrzitelne-zadluzeni-usa/)

Modelové simulace, které provedl Bloomberg Economics, ukazují, že státní dluh Spojených států, který už je na úrovni ročního HDP, stále poroste.

Nejnovější prognózy Rozpočtového úřadu Kongresu CBO opakují již mnohokrát vyslovené varování: Trajektorie zadlužování vlády USA je neudržitelná. Washington, který se soustředí na letošní volby, není jen neochotný jednat, ale tento problém zcela ignoruje, varuje redakční úvodník agentury Bloomberg.

Je to přitom ještě horší. Bloomberg nabízí čísla, která překračují pohled kongresové instituce, údajně příliš optimistické. CBO vychází z představy, že současná státní zadluženost Spojených států blízka jejich jednomu ročnímu HDP, tedy 25 bilionů dolarů, se dostane roku 2034 na 116 procent HDP, nejvyšší od konce 2. světové války.

To však nepočítá s nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta, který zachová snížení daní zavedené jeho administrativou roku 2017. Platnost tohoto snížení by jinak skončila v příštím roce. Očekávalo se také, že obrovské americké zbrojní náklady ke konci předpovídaného období relativně poklesnou, to znamená, že se sníží jejich podíl na HDP. Jenže mezinárodní napětí roste. Redakční úvodník agentury Bloomberg potvrzuje varování před fiskálním kolapsem Spojených států a vyzývá politiky, ať s tím něco udělají.

<https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2024-04-11/us-public-debt-points-to-eventual-fiscal-breakdown>

Uvedené varování se netýká rizika, že Spojené státy nebudou mít pokrytu část provozu federálních institucí vůbec žádným rozpočtem, protože kongresová jednání na toto téma postupují v přískocích na poslední chvíli a řeší jen několik příštích měsíců. Vážně také vojenská pomoc Ukrajině ve výši 60 miliard dolarů, ale to je čtvrtina jednoho procenta HDP, pod úrovní statistické chyby.

Důležitější jsou celková čísla o hospodářském růstu a obchodní výměně, daně, úroky, kurz dolaru, celkové rozpočtové výdaje. Předpovědi všech těchto veličin jsou těžké (zvláště jde-li o budoucnost, jak kdysi někdo vtipně poznamenal). Můžeme třeba upozornit na rozpad globalizace, kde si USA nedokážou poradit s růstem technologické úrovně Číny, nebo na dedolarizaci, která nabírá tempo nejen v Asii a v obchodech s Ruskem, ale i na Blízkém východě a v Latinské Americe.

Svět se rozděluje, ale jinak, než by si USA přály – na jedné straně je 40 spojenců a na druhé dvě stovky zemí světa, které nesdílejí americkou snahu izolovat Rusko. Obtížně předpověditelné jsou ceny energií, protože sílí snaha USA i EU celně omezit dovozy čínských solárních panelů a elektrických aut, zatímco vývoj v oblasti Perského zálivu nahrává vyhlídce ropné krize. Nevíme, co s námi udělá klima, jehož výkyvy jsou stále divočejší.



Proto ekonomický útvar agentury – Bloomberg Economics – provedl simulaci milionu nejruznějších kombinací příštího vývoje s proměnami obtížně předpověditelných prvků makroekonomické hry (*stochastická simulace*). Výsledek? V 90 procentech případů podíl dluhu na HDP během příští dekády poroste, což je neudržitelné. Nejhorších 5 % případů míří k zadluženosti roku 2034 nad 139 % HDP s tendencí dalšího růstu. S tímhle se prostě musí politici poprat, jinak to špatně dopadne.

Bidenova administrativa slibuje zvýšení daní pro korporace a nejbohatší skupinu daňových poplatníků. Teď však nemá sílu na menší věci a roste pochybnost, jak dlouho tady bude. Předstih Donalda Trumpa ve volebních preferencích se v posledním období snížil, znovu je to o fous.

V pondělí jde Trump před soud kvůli nákladnému utišení pornohvězdy Storm Daniels. S tou měl cosi mít roku 2006 (on to popírá), ale roku 2016 se to mělo vytáhnout, aby mu to rozvrátilo volební kampaň. Vytáhl tedy zklidňující prachy. Sáhl však přitom do volebního fondu a porušil zákon dokonce v trestní věci. Předstupuje tak před trestní senát jako první bývalý prezident v celé americké historii.

Trump označuje případ za politický, podobně jako civilní při o údajném nadhodnocování majetku Trump Organisation pro potřeby jednání s bankami. Teď má zaplatit kauci půl miliardy dolarů, aby se vůbec mohl odvolat k samosoudci! To je pomalu spravedlnost jak na frontové linii, kde má vojenský soud – jak napsal Karel Havlíček Borovský – *všechny paragrafy v jedné patronaši*.

Soudy zatím Trumpovi u voličů vždycky pomohly, takže jeho nástup do funkce je snáze předpověditelná veličina než jiné. Ale ve fiskálních záležitostech víc závisí na Kongresu než na prezidentech. V každém státě unie dopadnou volby trochu jinak a mohou tak vznikat zcela jiné koalice než kolem prezidenta a okolní washingtonské bažině.

Od Trumpa se očekává, že zachová snížení daní, ale jeho Republikáni teď požadují také snížení výdajů. Když se povede obojí, třeba to nějak půjde. Pokud jde o úspory, má to však být zářez do krve. Federální nemandaturní výdaje by měly zůstat pod 1,5 bilionem dolarů, tedy na 6 procentech HDP a jejich příští růst nesmí přesáhnout inflaci. To míří na výdaje na obranu, školství, zdravotnický výzkum nebo na resort spravedlnosti.

Zrušily by se nevyčerpané rezervy z covidového fondu, ale taky plánované navýšení prostředků pro finanční úřady, tedy zlepšení daňového výběru. Podstatně větší úsporu by přineslo zrušení Bidenova zákona o snížení studentského dluhu, kde to dělá půl bilionu

dolarů za deset let. A dalších půl bilionu má vynést zrušení daňových úlev pro čistou energii. Šetřilo by se i na sociální pomoci důraznějším vyžadováním hledání práce.

Jak je vidět, rozpočet Spojených států stojí před spleť klikatých stezek, o kterých není jasné, kam vedou. Jasné je to jen politicky – když Biden kývne, dává hlavu na špalek. Třeba ještě něco vymyslí.

Například, kdyby zastavil válku na Ukrajině, kterou by Trump ukončil, jak říká, „za 24 hodin“ ... Rozpočtu možná pomůže jen nepatrně, ale lidstvu obrovsky. A možná i ta perspektiva USA by najednou vypadala trochu jinak.

Zbyněk Fiala

